25ՐԴ ՏԱՐԻ — ՈՒՐԲԱԹ 30 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1894 — ԹԻՒ 1039

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՍԱՎՎԱՆՆԷՍ ՇԱՇՆԱԶԱՐ

ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ
Գ. ՊՕԼԻՍ, ՂԱԼԱԹԻԱ, ԷՍԿԻ ՊԱՆՔ ՕՍՄԱՆԻ

Խմբագրութեան ուղղուած նամակ կամ այլ գրութիւն եւ չի դարձուիր

Bureaux du Journal HAÏRÉNIK
GALATA, ancien local de la BANQUE IMP. OTT.

10 ՓԱՐԱՅ

ՀԱՅՐԵՆԻՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ եւ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԳԻՆ ԲԱԺԱՆՈՒԹԻՒՆ

Գաղտ. համար	300	Թիւ. 75	դրշ. Մէկին
» »	150	» 40	» »
Դուռտանէրու	300	» 100	» »
»	150	» 50	» »
»	75	» 25	» »
Ցսար երկիր	360	» 25	ֆրանք
Թուրքիա	300	» 10	բուպլի

Թղթատարի ծախքը Խմբագրութեան վրայ
[Դրամի փոխարէն փոստայի փուլ կ'ընդունուի, 115 դրշ. փոստայի փուլը 100 դրուշի տեղ].

غلطه ده اسکی بانق عثمانیده
حیرینیك — غزته‌سی اداره‌سی

10 ՓԱՐԱՅ

ԱՂՋԻԿ ԶԱՒԿԸՆԵՐՆՈՒՍ ՀԱՄԱՐ

Հայբենիի մէջ հրաւէր մը կարդացուեցաւ հայ մայրերու որ իրենք ալ զոհաբերութիւն մը յանձն առնելով ղրկել տան մէկ երկու օրիորդներ Նանսիի աղջկանց վարժարանը։

Երէկ, ստացանք Կիրասոնէն եւ Քէօթահեայէն երկու նամակ, որոնց հեղինակները կը յայտարարեն թէ պատրաստ են նպաստել այս գաղափարին իրականացման իւրաքանչիւրը իր կարողութեան չափովը։

Ահաւասիկ Կիրասոնէն ստացուած նամակը.

«Տիկին Մատակեանի դիտողութիւնը շատ իրաւացի է։ Ուստի ձեր ղրկելիք օրիորդը մինակ չթողնելու համար պատրաստ եմ ուրիշ օրիորդի մը տարեթոշակին կէսը վճարել, եւ կը յուսամ որ ուրիշ անձ մըն ալ կը հաճի միւս կէսը հոգալ. ղրկուելիք օրիորդին մրցումով ընտրութիւնը իմ մասիս Տնօրէնութեանդ կը թողում։

«Հաճեցէք եւայլն»։

ԱՐԻՍ ԴԱՆԵՍՔԵԱՆ

Քէօթահեայէն ալ կը գրեն.

«Տիկին Մատակեանի ըրած հրաւէրը ինչպէս իմ, նոյնպէս շատ մըն ալ ուրիշ կիներու սրտին մէջ բուռն ըղձանք մը արթնցուց, հարկաւ եթէ ոչ ամբողջ թոշակով մը գէթ ամսական շատ փոքր վճարումով մը գործակցիլ շատ սիրելի նըպատակի մը իրագործման։ Ուստի, շատ յարմար պիտի ըլլար որ ամէն մարդ իր լման ղրկէր այս օգտակար ձեռնարկին համար։ Ես, թէպէտեւ Պոլսէն հեռու, արդէն հաստատուած համարելով այդ ձեռնարկութիւնը, կը ղրկեմ ձեզի իմ առաջին ամսական վճարս 5 ղրուշ։ Հոս, ինծի գաղափարակից գտայ նաեւ տիկին Սրբուհի Մինասեանը, որմէ ալ ստացայ 5 ղրուշ, ղոր կը ղրկեմ ձեզ։

«Հաճեցէք, եւայլն»։

Ա. Վ.

Կարծես, մեզի այլ եւս բան մը չմնար ընել, բայց եթէ այս նամակները ներկայացնել Պոլսոյ այն ընչեղ, հարուստ կիներուն եւ օրիորդներուն, որոնց օրօրոցին մէջ բաղդը լեփ լեցուն քսակներ դրած էր, երբ աշխարհ եկան։ Անիշատակ չենք կրնար թողուլ այն օրիորդներն ալ, որոնք կրցան հարուստ ամուսնութիւն մը կատարելով տնակներէ անցնիլ ապարանքներու մէջ, եւ կարծր փսիաթի տեղ կակուղ գորգեր գտնել իրենց ոտուքներնուն տակ։

Ահա՛ կը մօտենայ նոր տարին, թուական մը որուն առթիւ բոլոր այն անբախտաւոր աղջիկները որոնց սրտին մէջ մտեր է օր մը Նանսի երթալու գեղածիծաղ յոյսը, անտարակոյս կաղանդչէք մը կը սպասեն իրենց աւելի բաղդաւոր եւ աւելի երջանիկ նմաններէն։

Հրաւէրը լուսեցաւ հեռուն գաւառական քաղաքներու մէջ, եւ այնպիսի անձերէ, որոնք սրտի զգացումով աւելի հարուստ են քան այն փայլուն մետաղով, որ այնքան աւելի առատ է հոս, մեր շատ մը մայրերու, ամուսիններու եւ աղջիկներու սնտուկին մէջ։ Ասոնցմէ մին արդեօք չը՞ պիտի հաճի վճարել այն տարեթոշակին կէսը լրացնելու համար Կիրասոնի նուէրը։

Դիտել կուտանք թէ գաւառացին յանձն առած է այդ 950 ֆրանք նուէրը տալ գիտնալով թէ կրթուելիք վարժուհին Նանսիէն վերադարձին Պոլիս պիտի մնայ, դասեր պիտի տայ Պոլսոյ մէջ եւ Պոլսոյ ընտանիքներու աղջիկները պիտի օգտուին անոր դասերէն։ Ահա գաւառացին որ նուէր մը ըրած պիտի ըլլայ մեր աղջիկներուն, մեր ընտանիքներուն։ Ո՞ր Պոլսեցի հայ կինը կընայ այս պարագան ուշադրութեան առնել եւ իրաւունք չտալ մեղի, երբ քիչ մը կծու ըլլալ կ'ուզենք Պոլսոյ հայ կիներու անտարբերութիւնը տեսնելով։ Վերջապէս ի՞նչ է այս առաջարկուած ձեռնարկը։ Արդեօք մեծ զոհողութի՞ւն կը պահանջէ, արդեօք մեր կիներուն եւ աղջիկներուն կարողութենէն վե՞ր բան է։ Ո՛չ, աւելի ճիշդը այն է որ հանրային կարծիք մը չէ կազմուած որ մղէ զանոնք այս ուղղութեան մէջ։ Ցանցանքը որչափ կիներուն այնքան ընդհանրութեանն է։ Պէտք է ուրեմն խօսիլ այս նիւթին վրայ, երեկոյթներու, հաւաքումներու մէջ, գաղջ սիրտերը տաքցնել, անտարբերները թոթուել։ Ոմանք պիտի ծիծաղին, ուրիշները աւելի լուրջ պիտի ըլլան, եւ հակառակամարտ այս բոլոր տեսութիւններէն դուրս պիտի գայ, ասոր տարակոյս չունինք, սա չինիչ եւ ճշմարիտ համոզումը թէ Պոլսոյ մէջ նախ աշխատելու ենք ունենալ քանի մը լաւ պատրաստուած վարժուհիներ, առանց որոնց՝ հնար պիտի չըլլայ իգական սեռին կրթութիւնը ընդարձակել։ Ասոր համար ալ հարկ է Նանսի ղրկել առնուազն 4-5 անձէ բաղկացած խումբ մը, որ վերադարձին պիտի կազմէ ուսուցչական լաւ ամբողջութիւն մը։

Ո՞վ պիտի հանէ կաղանդչէք մը ի նպաստ այս ձեռնարկին։ Ո՞ր կինը, ո՞ր օրիորդը։

ԴՐԱՍԸ ԵՒ ԳՐԱԳԷՏՆԵՐԸ

Տէպի մէջ, ծանօթ գրող մը այս շահեկան խնդրին վրայ հետեւեալը կը գրէ.

Անցեալ օր Պիպլիոթէք Իւնիվէրսէլի մէջ ճշգրիտ եւ հետաքրքրական մատրամասնութիւններ կը կարդայի Իտալիոյ մէջ գրագէտներու նիւթական կացութեանը վրայ։ Այդ կացութիւնը շատ նախանձելի չէ, եթէ թուականներէն դատելու ըլլանք, եւ Ֆրանսայի համբաւաւոր մատենագիրները քիչ մը պիտի զարմանան Իտալիոյ մէջ «ձեռագրին» սակին վրայ։ Նուովա Անթոլոճիան, որ Իտալիոյ ամենէն կարեւոր հանդէսն է, մէկ ֆորմային 80էն 100 ֆրանք կը վճարէ. ասոր հետ մէկտեղ, իրեն աշխատակից ունի Իտալիոյ ամենէն նշանաւոր մարդիկը։ Օրագրութեան մէջ, մէկ յօդուածը կը վճարուի 30 ֆրանք, ու պէտք է որ յօդուածը ծանօթ անուան մը ստորագրութիւնը կրէ։ Ամենէն բարեյաջող օրագրողները ամսական 500 ֆրանք կը ստանան։ Վէպերը մէկ քանի հարիւր ֆրանքի կը ծախուին, եթէ հեղինակները անոնցմէ շահ մը ընել ուզեն. բացառութիւն կը կազմեն միայն Էմոնտօ տի Ամիչիսի վէպերը, որոնք շատ կը ծախուին։ Պ. Դարտուչչի որ միանգամայն ուսուցիչ, բանաստեղծ, պատմագիր է, եւ իր երկրին մէջ կը վայելէ այնպիսի դիրք մը որ Ֆրանսայի մէջ Վիքթոր Հիւկոյի վայելած դիրքին կը բաղդատուի, հրապարակաւ բողոքեց, որովհետեւ շարժական տուրքի տոմարները իր տարեկան եկամուտը որոշած էին 14,000 ֆրանք (ամսական 50 ոսկի միայն)։

Դիտեցէք որ միմիայն Իտալիոյ մէջ չէ որ գրականութիւնը այսքան անշահաբեր է։ Բոլոր պզտիկ երկիրներուն մէջ նոյն վիճակն է. Շուէտի եւ Նորվէկիոյ մէջ, հակառակ սկանտինաւեան գործերուն հանած աղմուկին. Սպանիոյ մէջ նմանապէս. Գերմանիոյ մէջ գրեթէ նոյնպէս, թէպէտ հանրային ուշը գրաւող մատենագիրները կը յաջողին բաւական շնորհքով վարձք մը ձեռք բերել իրենց աշխատութենէն։ Սա իրաւ է որ, բացի Ֆրանսայէն, Անգլիայէն եւ Միացեալ-Նահանգներէն, գրագէտներու վիճակը ամենուրեք շատ նեղ է. գրեթէ միշտ ստիպուած են իրենց ապրուստը շահիլ ուրիշ զբաղումներով. գրականութիւնը իրենց համար պերճանք մը կամ զբօսանք մը միայն կրնայ ըլլալ, եւ ակներեւ է որ եթէ իրենց օրական ապրուստը կրնան հանել անկից, չեն կրնար հարստութիւն դիզել։ Անոնց վրայ կը սքանչանան, ծափահարութիւն ու խունկ կ'ընդունին, բայց աղքատ կ'ապրին ու կը մեռնին։ Եւ ինչ որ սքանչելի է, դիտել կուտայ յիշեալ յօդուածը, այն է որ այդ գրողները որոնք լաւ չեն վճարուիր, միջոց չունին գրքեր գնելու եւ ճամբորդութիւններ ընելու, ո՛չ միայն երջանիկ կ'ապրին առանց տրտնջալու, հապա նաեւ կ'աշխատին. իրենց ընտանիքը կը պահեն եւ պատիւ կը բերեն իրենց երկրին։

Այս օրուան խօսք չէ թէ դրամը ո՛չ երջանկութիւն կը բերէ, ո՛չ մաղանդ։ Ոմանք կ'ըսեն թէ ատոր անհրաժեշտ պայման է։ Ատոնք շատ առջ կ'երթան, ինչպէս կը տեսնուի մեր յիշած տողերէն։ Բայց խնդիրը բարդ է, բազմակողմանի։ Ստոյգ է արդարեւ թէ գրողները շատ արգահատելի էին այն երկար ժամանակամիջոցին ուր ապրելու ուրիշ միջոց չունէին բայց եթէ իրենց պաշտպաններուն քմահաճ առատաձեռնութիւնը. այն դրութիւնը որուն են. թարկուած էին, չէր յարմարեր ո՛չ իրենց կեանքին արժանաւորութեան, ո՛չ իրենց մտքին անկախութեան. կը պատահէր որ գաւազանի հարուածներ ու տէին, — ինչ որ շատ կսկծելի էր իրենց արժանապատուութեան համար. եւ իրենցմէ ոմանք թշուառութենէ մեռան։ Քա՛ւ լիցի որ մաղթենք իրաց այդպիսի վիճակի մը վերադարձը։ Գրական աշխատութիւնը այսօր այնպէս կը նկատուի ինչպէս ուրիշ ո եւ է աշխատութիւն մը, եւ արդար ու լաւ է որ այդպէս ըլլայ։

Սակայն այս նոր կացութիւնը, ղոր գրականութեան արդի պայմանները յառաջ բերած են մատենագիրներուն համար, իր անպատեհութիւններն ալ ունի։ Իրենց վաստակած դրամը, կ'ըսեն իրաւամբ, իրենց արժանապատուութիւնը կը կազմէ։ Ճշմարիտ է ասիկա։ Բայց իրեն հետ կը բերէ ուրիշ բան ալ, միջակ մտահոգութիւն մը կ'աւելցայ իրենց գործին մտահոգութեանը վրայ. նոր պէտքեր են որ քիչ քիչ կը կնճռոտեն իրենց կեանքը. աշխարհիկ փառասիրութիւններ են որ, միշտ ամելով, վերջ ի վերջոյ կը կոխոտեն այն գերազանց փառասիրութիւնը, որ միայն պէտք էր առաջնորդէր իրենց։ Ո՛րչափ աւելի շահին իրենց տաղանդով, այնքան աւելի առեւտուրի ոգիին պիտի ենթարկուին։ Ա՛լ իմաստասէրները ճմեռը չեն անցներ վառարանի մը քով, յառաջ վարելով իրենց խորհրդածութիւնները։ Արտադրութիւնը փութկոտ ու դիւրին պիտի ըլլայ, որովհետեւ իրեն ներկայացուցած շահերուն ենթարկուած է։ Կեանքի կռիւին պայմանները պիտի ստիպեն նոյն իսկ անոնք որ անշահախնդիր հոգի ունին, զահանջկոտ ու ճարպիկ ըլլալ։

Կարելի չէ աշխարհքս փոխել խորհրդածութիւններով, այդ խորհրդածութիւնները ո՛րչափ ալ իմաստուն ըլլան, եւ կարելի չէ կեցնել հաստատուած հոսանք մը, նոյն իսկ եթէ ցոյց տրուին անոր վտանգները։ Ուստի հաւանական է որ գրականութիւնը հետզհետէ կանոնաւոր ու շահաբեր ասպարէզ մը պիտի դառնայ, զոր ծնողները ա՛լ չպիտի արգիլեն իրենց զաւակներուն։ Անշուշտ չարիք մը չպիտի ըլլայ ասիկա։ Բայց որպէս զի բոլորովին բարիք մը ըլլայ ատիկա, պէտք է որ այդ ասպարէզը ուրիշներէն տարբերի աս բանով որ մարդ անոր մէջ չմոլորի սառակ շահելու տենչովը, եւ իր փառքը փնտռէ իր գործերուն մէջ, եւ ո՛չ թէ իր հագուստին կապուստին ու կարասիներուն մէջ։ Ատով միայն պիտի կրնայ անկախ ըլլալ։

ՎԱՆՑԻՆԵՐՈՒ ԽՄԻԶՔԸ

Վերջին վիճակագրութեանց նայելով, Վանի մէջ Այգեստանն ալ հետ հաշուելով հայ ընտանիքներու 1/10ը այգի ունի, այսինքն 500 ընտանիքը կրնայ ապրիլ իր այգիի հասոյթովը, կողմնակի ապրողներու, ինչպէս սարակներու, գինեպաններու թիւն ալ եթէ առնուազն 300 հաշուենք, կ'ունենանք 800 ընտանիք, որոնք կրնան իրենց ապրուստը ճարել այգիներէն, եթէ լաւ մշակեն զանոնք։

Ստոյգ աղբիւրներէ քաղուած տեղեկութիւններու յիսլով, Վան եւ իր շրջակայ գինեւէտ գիւղերը ունին 2400ի մօտ այգի։ Այգեստան, Շուշանց, Լամազկերտ 600 այգի. Շահպ-զի ու Լէզք՝ 500. Աւանց եւ Ալուր՝ 400. Էրէրին եւ Ամկու բերդ՝ 600. Քօղանի, Կուռուպաշ եւ ուրիշ մանր գիւղերը՝ 300. հանգամարս է 2400 այգի։

Ամէն մէկ այգիին միջին հաշուով կ'արտադրէ 150 լիտր կամ 1500 քիլօ կրամ գինի. իսկ ամբողջութիւնը յառաջ կը բերէ գումար մը, որ կարելի է հաշուել 3 միլիոն 600 հազար քիլոյի։

Գինիին մէկ քիլոն կ'արժէ 30 փարա ոսկի դրամ։ Այգեպանը այս հաշուով կը ծախէ գինեպաններու, որոնք բազմապատկեալ գնով մը կը ծախեն իւղոտ յաճախորդներու, վերածելով այս յարգամեծար գումարը օսմանեան ոսկիի կը ստանանք բաւական պերճախօս թիւ մը, 27,000 ոսկի։

Ենթադրենք թէ այս արտադրութեան կէսը կը սպառի ընտանիքներու մէջ. ճաշկերոյթի ատեն «կուլ տո՛ւր Կիրակոսով» մը մնացեալ կէսը կը սպառի այլ եւ այլ ձեւերու տակ, ուր իբր մեզի, անհրաժեշտ է ծախք մը ընել։ Իւրաքանչիւր քիլոյին եթէ նուազագոյն հաշուով մը 10 փարա ծախք ենթադրենք, ինչ որ ծայրայեղ ու նը պարամեռները սնանկացնելու չափ ժլատութիւն մըն է, կ'ունենանք 4,500 լիրայի առաւելական թիւ մը, զոր բարդելով միւս գումարին վրայ կ'ունենանք 31,500 օսմանեան ոսկի։

Բարի ծերուկներ անշուշտ կը զարմանան երբ լսեն թէ կարմիր գինին այսքան յարգուած է, մինչդեռ ճերմակ գինին, մանաւանդ ձմեռնային այս ցուրտ օրերուն մէջ, ո՛րքան ջեռուցիչ է եւ ախորժաբեր։ Օղիին ալ հաշիւը կուտամ։

Տիւզն ու մաստիկան Վանի մէջ կը պատրաստուին ու հասարակ ժողովուրդի ըմպելիքներն են։ Սակայն արտադրող հում նիւթը, քիշմիշ ու չամիչը դուրսէն կը ներածուին։ Պարսկաստանէն կը բերուի տարեկան 250,000 քիլօէն աւելի քիշմիշ, ուղտի կարաւաններով։ Սղերտէն, Սպարկերէն, Խիզանէն, Շերվանէն կը բերուին ջորիի կարաւաններով ու նաւերով 200,000 քիլոյէն աւելի ընտիր չամիչ։ Ներածեալ քիշմիշի եւ չամիչի համագումարը կը կազմէ մօտ կէս միլիոնի գումար մը։ Զնդելով սոյն գումարէն աղանդերի, կաղանդերի, քաղաքի համար գործածուածները հազիւ 50,000 քիլօկրամ, կ'ունենանք զուտ օղի արտադրելու համար 400,000 քիլօ։

Չամիչներու իւրաքանչիւր քիլոն միջին հաշուով կ'արժէ 1½ դրշ. ոսկի դրամ. ըսել է միայն օղիի համար, ներածուած հում նիւթը կ'արժէ 6750 օսմանեան ոսկի։

Հում նիւթը պէտք է օղիի վերածել։

Օղի արտադրելու համար 50 քիլօ չամիչ կը ընեն կարասներու մէջ, զոր կը թաղեն կիպրէներու (ձիու աղբ) մէջ. մինչեւ քսան օր հոն կը պահեն օրական քանի մը անգամ խառնելով. տրորելով որ հասունանա։ Այս քանակութիւնը կը կոչուի թաի ազա բուսադ կոչուած պղնձէ գործիքով օղին կը հանեն։ Տարին 8000 թափ չամիչ «կ'իսկին (ձգել) արաղ»։

Օղի արտադրելու համար կարգ մը անհրաժեշտ ծախքեր կան, ինչպէս տուրք, քաշողէք, վառելիք եւն։ Մէկ թափի համար 40 դրուշ ոսկեդրամ ծախք կ'ըլլայ։ 8000 թափի համար 3200 ոսկի։ Այս ալ չ'չին գումար մը չէ։

Իւրաքանչիւր 50 քիլօն կ'արտադրէ 30 քիլօ զուտ, սէրթ օղի, քիչ մըն ալ թոյլ արաղ, որ կը կոչուի ճլտուզ գէղացիներու համար։ Այս հաշուով 8000 թափը կ'արտադրէ 240000 քիլօ տիւզ կամ մաստիկայ։

Գինետուներուն մէջ կամ ուրիշ կեդրոններու օղին լոկ չի խմուիր, մեղ պէտք է։ Նուազագոյն հաշուով մը իւրաքանչիւր քիլօի համար եթէ 2 դրուշ այլեւայլ ծախք հաշուենք, շատ ժլատ շարժած չե՛նք ըլլար, այնու հանդերձ տարեկան 4800 լիրայի խոշոր ծակ մը ալ կը բացուի ելմտական հաշուին մէջ։

Հոս ալ տակաւին չի վերջանար հաշիւը։

Բարձրագոյն դասուն պատկանող ընտանիքներու մէջ կաղանդի, Ծնունդի, Բարեկենդանի. Զատկի օրերուն, հարսնիքի, փեսապատիւի, խնամապատիւի, կնքաճաշի, ու նմանօրինակ երեկոյթներու մէջ եւրոպական ըմպելիք մը չուենալը քրիստոնեական մեղք է։ Թէպէտ առայժմ անն չան, սակայն գումար մը կայ յատկացուած ռոմի, գոնեաքի, այլազան օշարակներու. մրգոդիներու (ռէլլ)։ Այս գումարը, հազար ոսկի, հոգ մի՛ ընէք, քիչ ատենէն կ'աճի ու ձեր մտահոգութիւնը կը փարատէ։

Մեր քաղաքին մէջ օտար նիւթերէ օղի հանելու արհեստը չեն գիտեր։ Գինիի թիրտն անգամ, որուն տիլ անունը կուտան, չեն կրնար չորցնել. չորցած թօլթին ո՞չ ապաքէն գինիին մրուրն է։ Տեղ տեղ տիլէն ու խաղողի չանկէն օղի կը հանեն. բայց յարգի ու մեծաքանակ չէ։

Հոս ալ դեռ չվերջանար հաշիւը։

Արտաքին ներածութեան մէջ բաւա-

կան կարեւոր տեղ կը գրաւեն գինիի եւ օղիի գաւթեր, սրուակներ, (արծաթե. ղէն կամ ուրիշ նիւթերէ)։ Տեղական կաւեղէն կարասները եւ ուրիշ կարեւոր անօթներ, որոնք բան մը կ'արժեն։ Որ. ոշէս զի հաշիւը կլոր ու կտրուկ ըլլայ, 1750 լիրա ալ առանց համար բաժին։

Վերջապէս հիմա ժամանակ է հաշուեցուցակը ամփոփելու։

Վանի ժողովուրդը կը ծախսէ.

Գինիի եւ յարակից ծախքերուն	31,500 լիրայ
Զամիչի եւ քիչմիչի	6,750 »
Օղիի արտադրութեան ծախքերու	7,000 »
Եւրոպական ըմպելիքներու համար	1,000 »
Սրուակ, գաւաթ, կարաս եւ այլն։	1750 »
Համագումար	48.000 լիրա

Այսպէս Վանի հասարակութիւնը ամէն ամիս իր քսակի յառակէն 4000 ոսկի կը հանէ ըմպելիքի համար։ Շ.

ԱՐԿԱԾԻ ՄԸ ԱՌԹԻԻ

Պալաթի Բարմաք-Գաբուի բնակիչներէն երեք երիտասարդ Խորէն, Լեւոն եւ Միհրան կիրակի օր Խասգեղ կ'երթան Ս. Ստեփաննոսի տօնին առթիւ. վերադարձին փոխանակ Պալաթի Այվան Սէրայ կ'ելլեն. դժբաղդաբար իրենցմէ մէկուն, Միհրանին, ոտքը նաւամատոյցին ու շրջենաւին մէջ մնալով կը հրդմուի. խեղճ տղան ահռելի ցաւերու մէջ կը փոխադրուի մօտակայ սրճարան մը ուր առաջին դարմանները տարուելով կը տարուի տուն։

Մեզ կը հաղորդուի թէ այդ երի տասարդը նիւթական կարող վիճակի մէջ չէ եւ կը դարմանուի տունը, աջակցութեամբ Պալաթի աղքատախնամ ընկերութեան։ Սակայն Պոլսոյ ճարտար վիրաբուժներու խնամքները չի կրնար վայելել. հիւանդանոց մը փոխադրուելու է՞որ կարենայ օգտուիլ այդ կարգի վիրաբուժներէն։ Այն ծախքը զոր տանը մէջ կ'ընեն կը բաւէ հիւանդանոցի մէջ դարմանուելու համար։ Միայն թէ խեղճին մայրը կը սոսկայ հիւանդանոց բառէն. այդ նախապաշարումն է որ ջնջելու են նոյն իսկ տարաբաղդ երիտասարդին օգտին համար։

Արտաքին լուրեր

ՖՐԱՆՍԱ

Անցած չաբաթ կատարուեցաւ դատապարտեալ Տրէյֆիւս հարիւրապետին աստիճանազրկութեան տխուր արարողութիւնը։

Առաւուն կանուխ, կէս օրէն 3 ժամ առաջ, դատապարտեալը զինուորական բանտէն հանեցին, Զինուորական դպրոցը առնելու համար։ Հագած էր հանդիսաւոր օրերու համազգեստը, որուն բոլոր զարդարանքները կիսովին քակուած էին որպէս զի յետոյ դիւրութեամբ վերցուին։ Կ'ըսպասէր պահականոցին մէջ, բոլորովին անխռով էր ու երբ բանտակառքը հասաւ բանտին բակը, մէջը մտաւ ամուր քայլերով։

Կառքին քովէն կ'ընթանար պահապան զօրքերու կէս Լոկատ մը։ Երբ կառքը բանտէն դուրս ելաւ, հոն հաւաքուած բազմութիւնը սկսաւ գոչել «ի Սաթօրի, Ցուդաս, հրացանի բռնեցէ՛ք»։

Կէս ժամ ետքը կառքը կը մտներ զինուորական դպրոցը ուր պիտի կատարուէր պատիժին գործադրութիւնը։ Հազարաւոր անձեր արդէն խռնուած էին շրջականները. ոստիկանները կ'արգիլէին ո՛եւէ խառնակութիւն, բայց ինքնին ամբոխը հանդարտ էր ու խորին լռութեան մէջ։ Շատ մը շարժուն սանդուխներ բերուելով բազմաթիւ անձեր ծառերուն վրայ կը մագլցէին։

Կէս օրին չորս ժամ մնացած զօրախումբերը որոնք ներկայ պիտի գտնուէին տխուր գործողութեան սկսան գալ. ամէն զօրագունդէ որոշեալ թիւ մը առնուած էր. կէս ժամ յետոյ ամէնքը հաւաքուելով պատկառելի քառակուսի մը կը կազմէին։

Մամուլին ներկայացուցիչները զետեղուած էին հրետանիներու եւ հետեւակազօրքերու միջեւ։ Իրենց դիմացն էր զինուորական նուագարանը, որուն ետեւն էր ուրիշ դոց սեւ կառք մը որ իր նոր բանտը պիտի տաներ աստիճանազուրկ սպան։

Հրապարակին վրայ խորին լռութիւն։ Ցոյցին համար նշանակուած ժամէն քառորդ մը առաջ զօրավար Տարրա գեղեցիկ ձիու մը վրայ հեծած ու հետեւանքով ուրիշ սպաներ կուգայ կը կայնի Մօրլան բակին մէջ տեղ, հոն է որ աստիճանազրկութիւնը պիտի կատարուի։

Երբ ժամը 9ը (կէս օրէն 3 ժամ առաջ) կը սկսի զարնել առաջին զարկին զօրավար Տարրա թուրը կը հանէ եւ վեր բարձրացնելով թմբուկներուն ու փողերուն նշան կուտայ, եւ միանգամայն զօրախումբերուն ալ պէտք եղած հրամանները կը հաղորդէ այդ նշանով։

Եւ գրեթէ անմիջապէս փակին խորէն կը յառաջանայ փոքրիկ խումբը որուն վրայ կը յառին ամէնուն աչքերը։ Տրէյֆիւսն է զոր կը շրջապատեն սուրը ձեռքերնին բռնած չորս հրետանի։ Հետերնին էին երկու հրամանատար սպայ։

Տրէյֆիւս կը յառաջանայ անձնավստահ քայլուածքով, ձախ ձեռքը կրնթընցուցած սուրին վրայ, աջ ձեռքը երերցնելով կը քալէ բարձրավիզ, առանց ո՛եւէ յուզման։

Փոքրիկ խումբը կը յառաջանայ դէպի զօրավար Տարրա, որուն քովկեցած զինուորական ատեանին քարտուղարը։ Յառաջացող խումբը կանգ կառնէ զօրավարէն 10 քայլ անդին։ Թմբուկները ու փողերը անգամ մը կը զարնեն ու ալ լռութիւնը կը տիրէ։ Յետոյ քարտուղարը խորին լռութեան մէջ կը կարդայ դատապարտութեան վճռագիրը։ Աչքերը բացած չիպ չիտակ Տարրա զօրավարին երեսն ի վեր կը նայի երբ անիկայ ուժեղ ձայնով մը կ'արտասանէ աւանդական բանաձեւը։ — Տրէյֆիւս Ալֆրէտ, անարժան ես զէնք կրելու։ Ցանուն Ֆրանսական ժողովրդին զքեզ աստիճանազուրկ կ'ընենք։

Զօրավարին տուած նշանին վրայ պահապան զօրքերու բարձրասաստիման ու բարձրահասակ սպայ մը կը յառաջանայ, նախ ձեռքը կ'երկնցնէ զինուորական գլխարկին վրայ որմէ կը քաշէ կը հանէ երեք արէզները։ Այս պահուս Տրէյֆիւս ձեռքը վեր կը վերցնէ եւ անխռով ձայնով մը կը գոչէ։

—Անմեղ մըն է որ աստիճանազուրկ կ'ընէք. կեցցէ՛ Ֆրանսա։

Եւ ահա ահագին աղաղակ մը կը բղխի ժողովրդէն. «ի Մահ, ի Սաթորի»։

Ու սպան կանոնաւորապէս իր գործը կը տեսնէ։ Մէկիկ մէկիկ կը քաշէ կը հանէ զարդարանքները, ոսկի կոճակները, տրէզները։ Տրէյֆիւսի սուրը միշտ քովէն կախ է։ Արդէն սուրին մէջտեղը բարակցուցած են. գործադրիչ սպան պատեանէն կը քաշէ կը հանէ ու ծունկին դնելով երկու կտոր կ'ընէ եւ կը նետէ գետինը ու կը սկսի բանթալոնին կարմիր երիզները բրցնել։

Ա՛լ լմնցաւ։ Դատապարտեալին վրայ հարիւրապետութենէն բան մը չմնաց։ Իր սեւ թիկնոցը, որու վրայ տակաւին կախուած են երիզի կտորներ, տխուր կերպարանք մը կուտայ իրեն։

Խեղճը անայլայլ ձայնով մը նորէն կը կրկնէ. «կեցցէ՛ Ֆրանսա. կ'երդնուիմ որ անմեղ եմ։ Եւ բազմութիւնը նոր աղաղակներով, նոր սոյլերով կը պատասխանէ։

Տրէյֆիւս ինքնին կ'երթայ կը կենայ իրեն ընկերացող չորս հրետաւորներուն մէջտեղ զօրաբաժինին առջեւէն անցնելու համար։ Թմբուկներն ու փողերը կը սկսին զարնուիլ։ Ջոկատը կը սկսի քալել։ Տրէյֆիւս միշտ անտարբեր, գլխարկը ճակտին վրայ քաշած, ակոցը քիթը, գլուխը վեր բռնած, կարծես այս նշանակութիւնը բանի տեղ չի դներ։ Փոխանակ երեսը ծածկելու, ընդհակառակը ինքզինքը աղէկ մը կը ցուցընէ այն զինուորներուն, որոնց առջեւէն կ'անցնի։ Ու երբ կը հասնի Ֆոնթընուա հրապարակը հանող վանդակադրան առջեւ ու կը տեսնէ դուրսը խռնուած բազմութիւնը, նորէն «անմեղ եմ» գոչելով կը պատասխանէ իրեն դէմ տեղացած նախատինքներուն ու անէծքներուն։

Պահեստի սպաներուն ու մամուլի ներկայացուցիչներուն առջեւէն անցած ատեն ուժով ձայնով մը կը գոչէ.

—Ամբողջ Ֆրանսայի առջեւ կը յայտարարեմ որ անմեղ եմ։

—Ցուդա՛յ, կը պատասխանէ սպայ մը։

Վերջապէս դատապարտեալը կը բերեն գոց կառքին քով ու կը յանձնեն ոստիկաններուն, որոնք ձեռնակապեր անցնելով անոր՝ իրեն հետ կառք մը կը նստին։ Կառքը ճամբայ կ'ելլէ՝ խումբ մը ոստիկաններէ շրջապատեալ։

Աստիճանազրկութեան այս արարողութիւնը տասը վայրկեան տեւեց։ Մի ջոց մը մամուլի ներկայացուցիչներուն մէջ լուր մը տարածուեցաւ թէ, Տրէյֆիւս, աստիճանազրկութեան համար բանտէն ելլելէն քանի մը վայրկեան առաջ ըսած էր.

«Ես անմեղ եմ։ Օտար երկրի մը գաղտնական թղթեր յայտնելուս նպատակն էր կեր մը նետել ու աւելի կարեւոր թղթեր ձեռք ձգել։ Երեք տարիէն ճշմարտութիւնը պիտի իմացուի եւ նախարարը ինքը պիտի հրամայէ որ դատս վերաքննուի։»

Թերթերէն ոմանք այս խօսքերը հաւաստելով հրատարակեցին առանց երբ եւ որո՛ւ ըսած ըլլալը որոշակի բացատրելու։

Տրէյֆիւս կեդրոնական բանտը տարուելէն քիչ ետքը տոքթոր Պէրթիյօնի մարդաչափական սենեակը տարուեցաւ, անկէ ալ լուսանկարչական սրահը, ուր իր քանի մը կենդանագիրները քաշուեցան։

Դատապարտեալը վայրկեան մը իսկ իր պաղարիւնութիւնը չկորսնցուց եւ բոլոր այս գործողութեանց միջոցին բերնէն խօսք մը, տրտունջ մը չհանեց։ Յետոյ Տրէյֆիւս նորէն կեդրոնական բանտը տարուեցաւ։ Կէս ժամ ետքը ուրիշ բանտարկեալներու հետ նորէն գոց կառք մը դրուելով Սանթէի բանտը փոխադրուեցաւ, ուր պիտի կենայ մինչեւ որ Նոր-Գալեդոնիա ղրկուի։

—=—

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ՃԱՊՈՆ

Ռուսիոյ եւ Ճապոնի կառավարութիւնները բանակցութեան մտած են առեւտրական նոր դաշնագիր մը կնքելու համար։

Կը կարծուի թէ նոր դաշնագիրը փետրուարի վերջը կարելի պիտի ըլլայ երկու կայսրերուն վաւերացմանը ներկայացնել։

—=—

ՍԻԱՄ

Սիամի թագաւորին զաւակը մեռաւ երի կամունքի հիւանդութենէ։ Արքունիքը խոր սուգի մէջ է։ Գործերը դադրած են։ Մահուան մահճին մէջ շատ սրտաճմլիկ տեսարան մը տեղի ունեցաւ. կը վախցուի որ այս գժբաղդութիւնը ծանր հետեւանքներ կրնայ ունենալ թագաւորին առողջութեանը համար։

ՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ

Պերլին 9 յունուար

Բայսթակը սկսաւ վիճաբանել զինուորական օրէնքներու վրայ։ Գործաւորական երեսփոխան մը յայտարարեց որ ծրագիրը պարզապէս իր կուսակցութեան պատկանողներուն դէմ է։ Մերժեց ոճրագործներու հետ ո՛եւէ յարաբերութիւն ունենալէն։

—Նախընթաց օր Բոցամի պալատին մէջ նախարարական ժողով գումարուեցաւ. կայսրը 2½ ժամ տեւող ճառի մը մէջ խօսեցաւ Գերմանիոյ ծովային զօրութիւնը աւելցնելու հարկին վրայ։

Բարիզ, 9 յունուար

Բարիզի 13րդ շրջանակէն երեսփոխան ընտրուած Օրագրող Պ. Ժէրօ-Ռիշար որ նախապէս տարուան մը բանտարկութեան դատապարտուած էր բանտէն պիտի շարձակուի. նախարարներու խորհուրդը որոշած է ընդդիմանալ երեսփոխաններու կողմէ այսպիսի առաջարկ մը ներկայացուած ատեն։

—Անուղղակի տուրքերը 1894 դեկտեմբերի մէջ ելմտացոյցին ենթադրած գումարէն 14 միլիոն ֆրանք պակաս արդիւնք արտադրեր են եւ 5 միլիոն ֆրանք պակաս բաղդատմամբ 1893ի դեկտեմբերին։

Թուլոն, 9 յունուար

Գէշ օդը կը շարունակէ Թուլոնի մէջ։ Ջերմաչափը զէրոյէն 27 աստիճան վար իջած է. քանի մը հոգի ցուրտէն մեռան։

Քէյրօ, 9 յունուար

Քեօլնիշէ Զայթունկ կ'ըսէ թէ յունուարի 6/18ին Զարն ու Զարուհին նորէն Զարսքօէ-Սէլօ պիտի երթան։

ԴԷՄ ՈՒ ԴԷՆ

Վիզի շալ գործածելո՞ւ է. Ցուրտ օրեր մանաւանդ ձմրան մէջ կը տեսնուին յաճախ շատ անձեր, եւ գլխաւորաբար դպրոցականներ որոնք վիզերնին շալով կը պատեն չի մսելու համար։ Ասիկա յարմա՞ր է առողջութեան. —Ո՛չ։ Եւ տեսէք ինչու համար։ Ծեղք վախնալով որ մարդուս վիզը մսելով հիւանդութիւններ առաջ կուգայ, առանց վիզը շալով փաթթելու փողոց չեն հաներ աղաջը. բայց պէտք է գիտնալ թէ մարդ վիզէն մսելով չէ որ կը հիւանդնայ, այլ՝ ոտքէն պաղ առնելով։ Գերմանացիները առած մը ունին որ կ'ըսէ. «Գլուխը (վիզով) զով եւ ոտքերը տաք, ամենէն հարուստ բժիշկն իսկ կ'ընէ անանկ։» Ոտտի ջանալու է խեղճ տղաքներու ոտքերը պահպանել լաւ ու ամուր կօշիկներով, վիզի շալերը օգուտ չունին եւ ընդհակառակը վնաս կը պատճառեն։ Վիզը պաղ ու սաստիկ հովէն չի պաղիր եւ հիւանդութիւն չպատճառեր, վասն զի վիզը դէմքին եւ ձեռքերուն պէս մարմնին այն մասերն են որ ամէն օր ջուրով կը լուացուին եւ օդին բարեխառնութեան ենթակայ են եւ հետեւաբար անոնց պէս ալ հովին ու ցուրտին դէմ դնելու կարողութիւնը ունին։ Տղայք երբ վզի հիւանդութիւն մը ունենան, շատերը կը կարծեն թէ վիզը բաց ձգուելուն պատճառաւ է. եւ չեն մտածեր թէ հիւանդը արդեօք բացօդեայ ցուրտ վայրի մը մէջ բերնէն շնչած ըլլայ եւ հովին սաստիկ հոսանքը ուղղակի իր պարանոցին մէջի թաղանթները բորբոքած ըլլան բերնէն մտնելով։ Դիտել տանք թէ մարդ ցուրտ օդին, վիզին շալ չփաթթելով իսկ անվնաս կը մնայ եթէ բերանը գոց պահելով քիթէն շունչ առնէ (եւ միշտ այդ է շնչառութեան լաւագոյն գործարանը)։ Ոտտի այս եղանակը վարժեցնելով տղուն մի վախնաք թէ վզէն պաղ կ'առնէ. ազատ թողուցեք տղան ձմեռը բաց օդին մէջ. վզին բան մի՛ փաթթէք. բերանը թող գոց պահէ եւ թող վայելէ երկնքի ջինջ պսպծառութիւնը եւ ձիւնապատ երկրին մաքուր օդը. եւ պիտի տեսնէք թէ տղան աւելի զօրաւոր, աւելի պնդակազմ, մարսող պիտի ըլլայ. եւ պիտի ամրանայ իր ընդհանուր առողջութիւնը։

—Երկրագնդիս վրայ գտնուած մեծագոյն ծառը Գալիֆորնիոյ մէջ բուսած Սեգուօիա Ժիկանդեա անուն ծառը կը կարծուէր. բայց արդ կոճղի թէ հաստութեան եւ թէ բարձրութեան մասին առանձին ըլլալը հաստատուած է Էվկալիպտուս Ամիկտալինա անուն ծառին, որ կը գտնուի Աւստրալիոյ մէջ։ Բնականէն ջրասուն մարգերուն մէջ այս ծառէն շատեր կան որոնց կոճղերը 122 մեթր բարձրութիւն ունին, եւ այս դիւրաւ ըմբռնելու համար պէտք է երեւակայել որ ամէն մէկը 180 սանթիմէթր բարձրութիւն ունեցող 67 մարդ իրարու վրայ ելլելով հազիւ կը հասնին կոճղին կատարին. այսպիսի կոճղի մը բունը ունի 21 մեթր տրամագիծ։ Այս ծառեր-

---

ԹԵՐԹՕՆ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ (103)

Ժ. ԲՐԱՏԷԼ

ՎԱՅՐԻ ԱՂՋԻԿԸ

ՄԱՍՆ ԵՐՐՈՐԴ

ՍԵՒ ՈՒՐՈՒՆ

Մայր Ֆորթիէի դէմքը մէկէն ի մէկ տխրեցաւ։

Եթէ ագարակին նոր տիրուհին այն գէշ օդին մինչեւ հոն գալու յոգնութիւնը յանձն առեր էր իրեն հետ տեսնուելու համար, ինչպէս որ կ'ըսէր, առարկոյս չկար որ վարձքը աւելցնելու համար էր։

Ֆորթիէներու պայմանաժամը աւարտելու մօտ էր. Պաթրիի ագարակը շատ բարեբեր էր. բայց եթէ հարկ ըլլար վարձքը աւելցնել, շատ պիտի նեղուէին...

—Տիրուհի, ըսաւ մայր Ֆորթիէ իր աթոռին եզերքը նստելով, —հրամայեցէք...

Ու սկսաւ ասանկ պարագաներու մէջ ուվրական եղած ողբերը կարդալ։

Ժամանակները գէշ էին, ցորենը կը սղէր։ Այն տարին շատ քիչ յարդ ու խոտ կրցեր էին ծախել. իսկ սեւ ցորենը այնքան քիչ, այնքան քիչ՝ եղեր էր որ, խօսքը ընել իսկ չէր արժեր։

Մարսէլ զարմանքով անոր երեսը կը նայէր, վասն զի միօրինակ կերպով տխուր եղանակով մը արտասանուած այս ողբերուն իմաստը չէր հասկնար։

Վերջապէս մայր Ֆորթիէի խօսքը կտրեց ու ըսաւ.

—Բայց, աղնիւ խաթո՛ւն, ատոնք ինծի բացատրելու չէ։ Սուչի վերակացուին՝ Պ. Մորվանի ըսէք... եւ եթէ չէք կրնար վճարել, եթէ պարտք ունիք, հոգ մի՛ ընէք, ձեզ չեն նեղեր։

Պարտք ունենա՞լ մի. մայր Ֆորթիէի արիւնը գլուխը ցատքեց։ Հայր Ֆորթիէ երբեք իր վարձքը չէր ուշացներ։ Իրաւ է որ դիւրին բան չէր, բայց վերջապէս կը յաջողէր պարտքը օրին վճարելու... եւ եթէ ինքն ալ այն խօսքերը ըրած էր, պատճառն այն էր որ ըսել կ'ուզէր թէ «թէ վարձքը աւելնալու ըլլայ...

—Ամենեւի՛ն, ամենեւի՛ն, պատասխանեց Մարսէլ, որ կը սկսէր պառաւին դիտաւորութիւնը հասկնալ։ Ես առանց վրայ խօսելու չեկայ...։ Ընդհակառակն։ Իմ գալուս պատճառը ո՛չ ձեր վարձքն է եւ ոչ ալ ագարակին վերաբերեալ բան մը։

—Հրամմեցէք ուրեմն, տիրուհի...

Մայր Ֆորթիէ հիմա հանգիստ չունչ կ'առնէր։

Վասն զի քիչ մը առաջ սաստիկ դող եկեր էր։

Ո՛րքան դժուար է հողէն ստակ հանելը։

—Հոս գալուս պատճառը այն է որ, շարունակեց Մարսէլ, որ իր խօսակցին դէմքին վրայ կատարեալ գոհունակութիւն մը կը կարդար, կ'ուզեմ ձեր զաւկին վրայով խօսիլ ձեզ... եթէ չեմ սխալիր՝ անունը Վիքթոր է։

—Այո՛, տիրուհի... ճիշդ է։

—Այս միջոցիս ագարա՞կն է։

—Այո՛, տիկի՛ն...

—Կ'աղաչեմ որ զինքը ու հայրը հոս կանչէք...։ Կ'ուզեմ ձեր ներկայութեանը խօսիլ անոնց հետ։

—Անմիջապէս, տիրուհի՛, անմիջապէս։

Եւ մայր Ֆորթիէ շուտ մը դուրս ելաւ։

Նորէն սկսեր էր վախնալ...

—Վիքթոր կոմսին երէներէն մին որսացած ըլլալու է...

Երիտասարդը մտաւ այն մեծ սենեակը, ուր նստած էր Սթրօկանոֆ կոմսուհին։

Ամենայն քաղաքավարութեամբ բարեւեց եւ քիչ մը հեռուն կեցաւ։

Նոյնպէս նաեւ հայր Ֆորթիէ, որ կնոջը պէս սաստիկ կը հոգարտանար Սթրօկանոֆ կոմսուհիին այցելութեանը համար։

—Վիքթոր, ըսաւ կոմսուհին առանց ո եւ է յառաջաբանի, քիչ մը առաջ իմացայ որ կը փափագիք Պիւթոյի ագարակէն Ըէյնէթ Օրթէօ անուն աղջկան մը հետ ամուսնանալ, բայց ձեր ծնողքը կը հակառակին այս ամուսնութեան։

—Ադ ի՛նչ խօսք է, գոչեց մայր Ֆորթիէ. այդ բաները ո՞վ զրուցեց ձեզի, տիկին։

Վիքթոր քայլ մը մօտեցաւ։

—Ճշմարիտ է, տիկին կոմսուհի, պատասխանեց ամուր ձայնով մը, —բոլոր սրտովս Ըէյնէթը կը սիրեմ եւ անկէ ուրիշին հետ չեմ ուզեր ամուսնանալ։

—Պարկեշտ, աշխատող աղջի՞կ է... հարցուց Մարսէլ։

Կարելի է որ մայր Ֆորթիէ կը փափագէր քիչ մը աւելի խեղճ Ըէյնէթը, որ բնականաբար չէր կրնար ինքզինքը պաշտպանել, բայց հայր Ֆորթիէ ժամանակ չթողուց անոր։

—Շիտակը խօսելով, տիկին կոմսուհի ըսաւ, Ըէյնէթ Օրթէօ շատ պարկեշտ աղջիկ մըն է, որու վայով երբեք գէշ բան մը չէ խօսուած, վասն զի ես ամենեւին չեմ հաւատար մեր ծառաներէն Մէնկայի ըսածներուն. Մէնկա Ըէյնէթի դէմ կատղած է, վասն զի Ըէյնէթ չէ ուզեր իրեն հետ ամուսնանալ. ահա՛ եղածն ասա է։

—Ըսել է պարկեշտ աղջիկ է...։ Ուրեմն ինչո՞ւ չէք ուզեր որ ձեր ընտանիքին մէջ մտնէ։

—Վասն զի, տիրուհի, պատասխանեց մայր Ֆորթիէ աշխուժիւ, մարդ օդով չապրիր եւ չքաւորութեան մէջ իյնալու համար չէ որ կ'ամուսնանայ, ու երբ տղաքներ ծնին...։ Մանաւանդ թէ Վիքթոր շատ քաջառոյզ չէ...։ Մենք քիչ մը ստակ պիտի տանք իրեն, բայց Ըէյնէթի ծնողքը ...շատ աղքատ են։

—Գործը ստակի վրայ է, տիկին կոմսուհի, ըսաւ Վիքթոր։ Հայրս ու մայրս չեն ուզեր այս ամուսնութեան խօսքն անգամ լսել...։ Ես ալ չեմ ու-

ղուն ամուսն ալ շատ զարմանալի է։ ութ տարուան մէջ այս տեսակ ծառ մը 15 մէթր բարձրութեան կը հասնի եղեր։

—Դարաւոր դաս մը։ Նաբոլիի Ֆէրտինանտ Դ. իշխանը 1793ին Ֆրասօի վանառեց Դավազիկօ. փոքրիկ քաղքին պատկանած կալուածները։ Քաղաքը բողոքեց եւ գործը դատարանին ինկաւ. դատը այս օրերս վերջացաւ, իշխանին ժառանգորդներուն նպաստաւոր կերպով։ Հիմա փոքրիկ քաղաքը պիտի պարտաւորուի վճարել դատական ծախքերը որոնք քանի մը հարիւր հազար Ֆրանքի կը հասնին։

—Անմեղ դատապարտեալ մը։ Սոլէոյի մէջ բնակող Մեսթէզի անունով մէկը ասկէ տասնըչորս տարի առաջ դատապարտուեցաւ եօթը տարուան տաժանակիր աշխատութեան, ամբաստանուած ըլլալով թէ իր տունը այրած է։ Մարդը ամբողջապէս եօթը տարի պատիժը կրեց ու ազատուելէն վերջը ամօթապարտ կը մնար։ Քանի մը ամիս առաջ այդ մարդուն տան նախկին վարձակալներէն մէկը մահուան անկողնին վրայ յայտարարեց թէ կրակ ձգողը ինքը եղած է։ Այս խոստովանութեան վրայ Մեսթէզի վերստին երդուեալ դատաւորներուն առջեւը ելաւ ու անպարտ արձակուեցաւ։ Իսկ իր պահանջելիք հատուցումին համար քաղաքային դատաւորին պիտի դիմէ։

Ազգային լուրեր

Ռուսիոյ դեսպանատան թարգման Պ. Մաքսիմով երէկ, ընկերակցութեամբ ռուսական հիւպատոսարանի թարգման Պ. Յարեթիկ Նեվրուզի, Աղգ. Պատրիարքարան գալով՝ շնորհաւորական այցելութիւն տուաւ Տ. Մատթէոս Ս. Պատրիարքին։ Տեսակցութիւնը տեւեց կէս ժամու չափ։

—o—

Տ. Թէոդորոս վարդապետ Տիվրիկեան, որ Մարղուան կը գտնուի, ասկից առաջ Սղերդի առաջնորդական տեղապահ նշանակուած, այլ դժկամակութիւն յայտնած էր հոն երթալու, այնպիսի պատճառաբանութիւններով որոնք մեր կարգ մը եկեղեցականներուն բերնին ծամոցը եղած են։ Պատրիարքարանէն գըրուեցաւ երէկ յիշեալ վարդապետին որ, Ծնունդի տօներէն անմիջապէս ետքը, ուղեւորի Սղերդ, որ ամենէն աւելի լքեալ թեմերէն մին է եւ որուն եկեղեցական, կրթական ու վարչական գործերուն խղճալի վիճակը երկար ատենէ ի վեր անկից եկած ամէն թղթակցութեանց տըխուր յանկերգը կը կազմէ։

—o—

Զորեքշաբթի օր Պատրիարքարանի մէջ Ս. Պատրիարք Հօր ըրած կարդադրութեան համաձայն, երէկ նամակ գրուելով Հիւանդանոցի հոգաբարձութեան երեք անդամներուն, Տր. Մասիսի, Պատրիկ էֆ. Կիւլպէնկեանի եւ Սարգիս էֆէնտի Թաշճեանի, ծանուցուեցաւ իրենց որ, մինչեւ նոր հոգաբարձութեան կազմութիւնը, շարունակեն իրենց պաշտօնը, պայմանով որ բոլոր տնօրինութիւնները տրուին երեք անդամներուն միաձայն խորհրդով, կամ գոնէ երկուքին մեծամասնութեամբ, — փոխանակ մէկ հոգիի քմահաճ տնօրինութեանց, որոնք հիւանդանոցին ներկայ անկերպարան վիճակը առաջ բերին։ Տր. Էրմասեան վերահաստատուած է իր պաշտօնին մէջ, ուսկից այնքան անհարկի կերպով դուրս թողուած էր։ Վիրաբոյժ տոքթ. Լարտի ալ, որ վերջերս պաշտօնի կոչուած է, պիտի շարունակէ իր այցելութիւնները։

Եթէ այս որոշումները չյարգըւին, Պատրիարքարանը որոշած է, առանց իսկ նոր հոգաբարձութեան կազմութեան սպասելու, վայրկեան մը իսկ շարունակել չտալ հիւանդանոցին արդի վիճակը։

«ՀԱՅՐԵՆԻՔ»-Ի ՕՐԱՑՈՒՑԱԿ

1894

Ուրբաթ 30 Դեկտեմբեր / 11 յունուար

Տ. Թ. Հ. ՌՕՅԵՆ

Թուական Հիճրէթի 1312. Րէճէպ 14
Դէնէթ Մալիէ 1310, Քեանունի էվվէլ 29

ԵՐՈՒՇԱԼԱՅԻՄ

Ամ. Ա. օր պահոց Ծննդեան
Կէս Օր — 7 4

ՏԽՐՈՒՆԻ

ՀԱՆԳԻՍՏ

ՏԷՐ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԱՒԱԳ ՔԱՀԱՆԱՅ ՀԻՒՆԴԵԱՐՊԷՅԷՆՏԵԱՆԻ

Հիւնդեարպէյէնտեան ընտանիքը ցաւ ի սիրտ կը ծանուցանէ ազգականաց եւ բարեկամաց թէ բարեկրօն Տէր Յովհաննէս Երէցն կընքած է իւր երկրաւոր կեանքն ի հասակի 76 ամաց։

Ս. Օծման եւ յուղարկաւորութեան հանդէսն պիտի կատարուի այսօր, ուրբաթ, 30 դեկտ. ի ժամ 5, յեկեղեցւոջ Գատըգիւղի, ուր արդէն տեղւոյն քարոզիչն Տէր Մելքիսեդեկ սրբազան արքեպ. Մուրատեանց հանդերձեալ է Ս. Պատարագ մատուցանել վասն հոգւոյ հանգուցելոյն։ Մարմինը պիտի ամփոփուի տեղւոյն գերեզմանատանը քահանայից յատկացեալ թաղին մէջ։

ԾԱՆ.— Ժամը 3ին Ս. Պատարագ
„ 4ին Ս. Օծման

արարողութիւնը եւ ժամը 5ին յուղարկաւորութիւնը եւ թաղման արարողութիւնը պիտի կատարուի։

ԾԱՆ.— Կը խնդրուի որ սոյն մահագրին իբր հրաւէր ընդունին աղգականք եւ բարեկամք։

Ներքին լուրեր

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ. Պալայի աստիճան տրուեցաւ եպարքոսական Թարգման Վէքիլ էֆէնտիի։

Իւլայի առաջին աստիճան՝ Բերայի նօտար Ազտուլլահ Նամէ էֆէնտիի։

Իւլայի երկրորդ աստիճան՝ ցամաքային երկրաչափական վարժարանի երկրաչափութեան ուսուցիչ Եուսուֆ Բազի պէյի, անդրանիկ որդի Ցիարպէքիրի կուսակալ Սըրրի փաշայի, եւ Գիթիսի վերաքննիչ ատեանին ընդհանուր դատախազ Ահմէտ Համտի էֆէնտիի։

Սալիսէի աստիճան՝ Պիղա գաւառակին Թաղապետական բժիշկ Պօղոս յովակիմ էֆէնտիի։

Երկրորդ կարգի Մէճիտիէ պատուանշան տրուեցաւ կայս. անձնապահ զօրաբանակին հեծելազօրքերու Գ. կիսաբաժնին հրամանատար Միրլիվա Հաճի Ահմէտ Սըզգը փաշայի։

Երկրորդ կարգի Օսմանիէ՝ Սուրիոյ երեւելիներէն Հապիզ Մութրան փաշայի եւ Հալէպի մետրապոլիտ Տ. Քէր. մէլիսի։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՁԵԿՈՒՑՈՒՄ. Զորեքշաբթի, Եըլոըզի կայս. պալատին մէջ հացկերոյթ տրուեցաւ ի պատիւ ռուսական դեսպան Պ. Նէլիտովի եւ զօրավար կոմս Մուսին-Բուշքինի, որ Ռուսիոյ Նիքոլա Բ. կայսր գահակալութիւնը ծանուցանելու եւ անոր վերաբերեալ կայսերական գրութիւնը յանձնելու պաշտօն ունի։ Սեղանին ներկայ էին նաեւ Բարձ. Մեծ-Եզարքոսը, Արտաքին գործերու Վեհք. Նախարարը, զօրավարին հետեւորդները եւ կայս. պալատին պաշտօնատարները։

Հացկերոյթէն յետոյ զօրավարին յանձնուեցաւ Վ.Հ. Սուլթանի կայսերական գրութիւնը ի պատասխանի Վեհ. Նիքոլա Բ. կայսեր գրութեան։

Անգլիոյ Ասքիր լրագիրը կանոնի հակառակող ընթացքի մէջ գտնուած ըլլալով, աղդարարուած է իրեն որ եթէ կրկնէ իր այդ ընթացքը, խիստ պատիժներ պիտի տնօրինուին։

ՌՈՒԵՐԱՆ ԳԱՒԱՌՆԵՐԸ. Ատալիայի մէջ դեկտեմբեր 26ին քոլերայի երկու դէպք եւ երկու մահ։

—Վանի Ատի լճէվաղ գաւառակին մէջ դեկտ. 26ին քոլերայի դէպք ու մահ է պատահած։

ՄԱՔՍԷ ԱԶԱՏ. Բ. Դրան որոշմամբ, որ վաւերացած է կայսերական իրատէով, մաքսի տուրքէ ազատ պիտի մընան երկրագործութեան յատուկ շոգեշարժ մեքենաները ինչպէս նաեւ կարգ պատրաստելու մեքենաները։ Եպարքոսական հրամանագիր մը այս որոշումը հաղորդած է Մաքսային վերատեսչութեան։

—Աւստրիական դեսպանատան խնդրանքով կայսերական Իրատէ մը հրամայած է մաքսատուրքէ ազատ ընել այն գործիքները ու նիւթերը որոնք եւրոպայէն պիտի բերուին Եէնիգիւղի մէջ կառուցանելի ամարանոցին համար։

ԹԷՑ. Երկրագործական նախարարութիւնը Պաթումէն թէյի տունկեր բերել պիտի տայ։

ԼՈՒՄԱՑԱՓՈՒ արհեստաւորները աղերսագրով մը խնդրած են ճեռնհաս իշխանութենէն որ դրամական գործերով զբաղողներն ալ իրենց պէս տուրք մը վճարեն։ Այս մասին հրահանգ խնդրուած է Առեւտրական եւ Հանրօգուտ շինութեանց Նախարարութենէն։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ եւ Հանրօգուտ շինութեանց Նախարարութիւնը Նկատողութեան առած է առեւտրական միջնորդներու եւ յանձնակատարներու մէկ աղերսագիրը որով կը խնդրեն որ իրենց տալիք երաշխաւորութեան գրերը ուղղակի նօտարներու կողմէն վաւերանան։ Նախարարութիւնը այս մասին հրահանգ խնդրած ըլլալով, ճեռնհաս իշխանութիւնը խորհրդակցութիւններ կը կատարէ։

ՀՆՈՒԹԻՒՆՔ. Տոքթ. Գլիս, որուն յանձնուած է Երուսաղէմի մէջ կատարելի հնախուզութեանց գործը, Բալեսթին Էքսպլորէյշընզ Ֆընտ ընկերութեան կողմէ, իր վերջին տեղեկագրին մէջ կը ծանուցանէ թէ գեանէն մէկ ոսք խորութեամբ գտած է պարիսպի մը հիմերը, որոնք Երուսաղէմի առաջին շինութիւնը եղած ըլլալ կը կարծուին։ Գտնուած են նաեւ երեք մեծ աշտարակ եւ մէկ սայլադուռ։ Այս վերջինը շորս ոսք բարձր կը գտնուի այն հին ճամբէն որ պարիսպներուն երկայնութեամբ կերկարի։ Պեղումները աւելի առաջ տանելով, շորս ոսք աւելի խորը եւ հետեւաբար հին ճամբուն վրայ, կանանգուռի մը սեմը գտած է։ Գիտնական Պ. Շիք եւս երեւան հաներ է գաղտագուռ մը հիւսիսային պարսպին մէջ, այն տեղ իսկ ուր՝ ԺԲ. դարուն պատմիչներու խօսքին նայելով, կը գտնուէր բարոնցիներու դուռը։ Ասիկա կապացուցանէ թէ Երուսաղէմի սահմանները այդ պարիսպէն անդին չեն անցած այդ կողմէն։

ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ մէջ կատղած անասուններէ խածուած աղքատները երբ դարմանուելու համար մայրաքաղաքս գան, անոնց ճամբու ծախքը պիտի վճարուի տեղական թաղապետութեանց սնտուկներէն։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՕՐՍԱ

(Հինգշաբթի 29 Դեկտեմբեր)

Ընթացք փոխանակագրոց

Երկ. ամիս. Լոնտոնի վրայ	111 12
» » Բարիզի »	22 70

Ոսկեսոլիտ

Բացուեցաւ	28 14½
Փակուեցաւ	28 17

Թահվիլաթը Օսմանիէ

Դրիկուն	97

Ընթացք արժէքուգրերու

Փոխառութիւն Սէռի A.	65 —
» » B.	44 25
» » C.	2 50

Բանկնոտամ

Բուսէլի երկաթուղի ֆր.	26 50
Թրամվէյ ոսկի	8 20
Ռէժի	21 02
Օսմ. Ապահովագր. ընկեր ոսկի	7 50
Սիկարէթ ոսկի	1 90
Գրէտի ժէնէրալ Օթոմ. ոսկի	10 26

Ընթացք դրամներու

Նոմ. ոսկի	100 —	20 ֆր. նոց	88 05
Լէեթա	108 26	Անգլ. ոսկի	110 10
Ռէշիտ	103 —	Մարք Գեր. ոսկի	107 08
Լէեմալիք	98 20	Իմպէրիալ	90 50
Թաֆիյէ	18 —	Քրիմիչ	51 58
Նկ. Ղ. Գորսայի	6 —	Բուպլի Թուրք	8 38

Հեղինակ — Իշխանուհի Մ. Ուռուսով
Թարգմանիչ — Վարդան Թովմասեան

Այս գրքոյկը, ինչպէս յայտնի է անունէն, կը խօսի տղայոց ֆիզիքական եւ բարոյական կրթութեան համար շատ կանուխէն ի գործ դրուելիք միջոցներուն վրայ։ Նա մանաւանդ ամուսնացած անձանց եւ մայրերու ճշմարիտ ուղեցոյց մը կրնայ ըլլալ։

Մասնաւորապէս յարմար է իբրեւ կաղանդի նուէր ընծայ տրուելու։

Փառակազմին գինն է 8 եւ թղթակազմինը 5։ Ամէն գրավաճառաց քով կը գտնուի։ Կեդրոնատեղին է Էսքի Զապթիյիէ ճատտէսի թիւ 70 Նոր Գըրատուն։ Գաւառներէ ուղղուելիքը կ'ընդունի դիմել կամ կեդրոնատեղին եւ կամ թարգմանչին, Ամէրիգան խան, Ֆինճանճըար. փոստայի ծախքն է ամէն տեղի համար միայն 40 փարա։ 8—8

ԿԱՐՃ ԽՕՍՔ ՄԸ

ԿԱՂԱՆԴԻ ՆՈՒԷՐ ՊԱՏԿԵՐ

Ուզողը թող վաղը հրամմէ
Ա. Մ. Գարիպեան վաճառատուն
Ղալաթիա, Երիքսէք գալտրըմ 44,
6-6

ՅՕԳԱՅԱՒԻ ԴԷՄ

Ամերիկեան Ալբօքի առաջնակարգ եախնը կը բուժէ ամէն տեսակ յօդացաւեր (ռիւմաթիզմ) հին թէ նոր, անմիջական եւ վերջնական եղանակաւ։ Այդ դարմանին բուժիչ յատկութիւնը հաստատուած է բազմաթիւ փորձերով։

Կեդրոնատեղին է՝ Տէյիրմէնէ խան թիւ 22 ուր կը վաճառուի հատը 20 ղրուշի։ 2—2

ԴԱՍԱՏՈՒ

Երիտասարդ մը պատրաստ է, շատ դիւրամատչելի պայմաններով, հին ու նոր հայերէնի, կրօնքի եւ տնմ. պատմութեան երկրորդական մասնաւոր դասատուի պաշտօն ստանձնել վարժարանաց մէջ։ Դիմել Հայրենիքի խմբագրատուն։

Ա Զ Դ

Մայր եկեղեցւոյ Լուսաւորչեան վարժարանի համար ուսեալ եւ փորձառու դաստիարակուհւոյ մը պէտք կայ վայելեալ յունարէնական Խորհրդոյ Ազգային Վարչութեան։ Անհրաժեշտ գոհացուցիչ։

Փափաքողք պարտաւոր են դիմել առ Տնօրէնութիւն Մայր Վարժարանի։

27 դեկտ. 1894
Ի Մայր Վարժարանի 2—3

ՓԱՄՏԱՌԱՆ

ՍԱՐԳԻՍ ՊՕՅԱՃԵԱՆ

Մահմուտ-Փաշա Գամանթօ խանի մէջ թիւ 23 սենեակը հաստատուած լի՛ նելով պատրաստ կը գտնուի կատարել դատական ամէն կարգի խնդրոց փոխանորդութիւնն ու յանձնարարութիւնները՝ որոնց համար անձնուիրութիւն եւ հաւատարմութիւններ աշխատորեալ է։
9—15

ՇԷՅԽ ԱՀՄԷՏ ՐՈՒՀԻ

Ընտիր դրութեամբ վ.ց ամսուան մէջ կը սորվեցնէ Թուրքերէն, արաբերէն եւ պարսկերէն լեզուները։ Իրը յանձնարարութիւն կրնայ ցոյց տալ Բերայի մէջ ծանօթ տիկիններ ու պարոններ, որոնց դաս տուած է։

Դիմել Բերա, Հալա փողոց, թիւ 9

զեր անոնց անհնազանդ գտնուիլ եւ իրենց չուզած աղջիկը առնը մէջ մտցընել...։ Ուստի որոշեցի մեկնիլ, Պաթրին թողուլ ու գինուոր գրուիլ։

Մայր Ֆորթիէ սկսաւ լալ։

—Ութ օր է որ այս խօսքը կ'ըսէ, տիրուհի... ութ օր է որ կ'ըսէ թէ կ'ուզէ թօնքին երթալ, որ գէշ տենդ մը պիտի վաստկի ու հիւանդ պիտի վերադառնայ՝ եթէ երբեք վերադառնայ։

Հայր Ֆորթիէ յօնքերը կը պռստէր ու գլուխը կը շարժէր։

Իսկ Վէքթորի որոշումը անդառնալի կ'երեւնար։

Մարսէլ թողուց որ մայր Ֆորթիէ սրտին մէջ եղածը դուրս թափէ, ու երբ պառաւը խօսքը աւարտեց.

—Այս ամուսնութեան դէմ կենալ նուազ միակ պատճառը Ռէյնէթի աղքատութիւնն է, հարցուց ծանր ձայնով մը։

Սթրօկանօֆ կոմսուհին խօսած առեն գլուխը քիչ մը մէկ կողմ դարձուցեր էր, եւ պատուհանէն ներս մտնող արեւու ճառագայթ մը այն վայրկեանին անոր գեղանի դէմքը կատարելապէս լուսաւորեց։

Վէքթոր աչքերը անոր վրայ դարձընելով՝ ապշած, շուարած մնաց։

Այն հիանալի դէմքը, այն խոշոր առուշ աչքերը ո՞ւր տեսած էր արդէն։

Ո՛չ, ապահով էր թէ առաջին անգամը չէր որ այն պաշտելի դէմքը կը տեսնէր...։ Եւ սակայն ապահով էր նաեւ որ երբեք Սթրօկանօֆ կոմսուհիին առջեւ չէր գտնուած։

Բայց ժամանակ չունեցաւ երկար ատեն յիշողութեանը մէջ փնտռելու։

Առաջինէն շատ աւելի սաստիկ զարմանք մը վերապահուած էր իրեն։

—Եթէ միակ պատճառն այս է, շարունակեց կոմսուհին բառերը ծանր ծանր արտասանելով, որպէս զի ալեկոծ մը հասկնան, Սթրօկանօֆ կոմսն ու ես մտածեցինք թէ այդ դժուարութիւնը մէջ տեղէն վերցնելու շատ պարզ միջոց մը կայ։

Հայր Ֆորթիէ ու կինը, զարմանքէն աչուընին բացած, Մարսէլի նայեցան։

—Ո՞ւրքա՞ն դրամ ունի այն աղջիկը, զոր կ'ուզէք ձեր զաւակին կնութեան առնել։

—Մէլանի՞ն, պատասխանեց մայր Ֆորթիէ. է՛հ, քիչէն քիչ 15 հազար Ֆրանք մը ունի։

—Լա՛ւ, ըսաւ Մարսէլ, որ իր խօսքերուն Վէքթորի խելացի դէմքին վրայ ընդունած տպաւորութիւնը նշմարելով՝ ան շատ դժուարութիւն մը կը զգար, լա՛ւ, Սթրօկանօֆ կոմսն ու ես 20 հազար Ֆրանք դրամօժիտ պիտի տանք Ռէյնէթ Օրթէօյ... եւ տարակոյս չունիմ որ Լորիաքի մարքիզուհին ու աղջիկն ալ իրենց կողմէն բան մը պիտի տան։

Այս անգամ հայր Ֆորթիէ ու կինը բերանբաց մնացին...

—Տէ՛ր ողորմեա՛, կ'ըսէր մայր Ֆորթիէ, տէ՛ր ողորմեա... եղա՞ծ բան է...

Եւ Ֆորթիէ ալ աթոռին վրայ կ'ելներար ու ըսելիք մը չէր գտներ։

—Ինչո՞ւ չէ, ինչո՛ւ չէ, կը թոթովէր։

Վէքթոր նախ կարմրեցաւ, յետոյ դեղնեցաւ։

Ապա ծռեցաւ, կոմսուհիին ձեռքը բռնելով բերնին տարաւ եւ ուրախութենէն զլոնն ձայնով մը ըսաւ.

—Տիկի՛ն... ո՛չ միայն իմ կեանքս... այլ եւ Ռէյնէթի կեանքը ձեզ կը պարտիմ...

—Դացէք զինքը հոս բերէք, ըսաւ Մարսէլ. այս բարի լուրը ո՛րչափ շուտ իմանայ՝ այնչափ լաւ է։

Տարակոյս չի կայ որ սիրահարները տեսակ մը նախազգացում ունին։

Ի՞նչպէս եղաւ որ Ռէյնէթ Օրթէօ ճիշդ այն միջոցին Պաթրիի բոլորտիքը գտնուեցաւ։

Անշուշտ իր սիրահարին Թոնքին երթալու գաղափարը իր ուղեղը կը չարչարէր։

Եւ հակառակ մայր Ֆորթիէի տուած խօսքին, կ'ուզէր յաւիտենական մնաս բարով մը ըսել իր սիրականին։

Վէքթոր Ֆորթիէ տունէն ելաւ ու սկսաւ դէպ ի Պիւթօ երթալ...

Բայց հեռուէն զայն տեսնելուն պէս, անոր քով վազեց բոլոր այն արագութեամբ, զոր կատարեալ ուրախութիւն մը կրնայ տալ երկու ջղուտ սրունքներու։

—Ռէյնէթ, գոչեց այնքան կցկտուր ձայնով մը որ, դեռատի աղջիկը շուարեցաւ, —Ռէյնէ՛թ... հարուստ ենք...։ Քսան հազար Ֆրանք... կոմսուհին...։ Ա՜հ... Ռէյնէ՛թս, սիրական Ռէյնէթս. եթէ գիտնա՞ս...

Յետոյ չկրցաւ խօսիլ ու սկսաւ հեծկըլտալ ու լալ։

—Տէ՛ր Յիսուս, մրմնջեց Ռէյնէթ ձեռքերը միացնելով. խեղճ Վէքթորս խենթեցուցեր են...

Ու ինքն ալ սկսաւ լալ։

Երջանկութիւնն ալ իր անձկութիւնները ունի։

Բարեբաղդաբար քիչ կը տեւեն։

Վէքթոր շուտով գտաւ իր խօսելու կարողութիւնը

—Այո՛, Ռէյնէթ, խենթեցայ, բայց ուրախութենէս խենթեցայ...։ Ռէյնէթ, ծնողքս ա՛լ մեր ամուսնութեան չեն հակառակիր...։ Սիրելի Ռէյնէթս... հիմայ դու Մէլանիէն աւելի հարուստ ես...։ Սթրօկանօֆ կոմսուհին ու Լորիաքի մարքիզուհին քու օժիտդ պիտի տան... Եկո՛ւր, եկո՛ւր շնորհակալ ենք կոմսուհիին. քեզի կը սպասէ...

Ու Ռէյնէթի մէջքէն բռնելով՝ իբր թերհաշիւ տասնի չափ համբոյր դրոշմեց անոր ճերմակ այտերուն վրայ...

Եւ երկուքը միասին, երջանկութենէն հեւ ի հեւ, Պաթրիի ագարակը դարձան։

Երբ մեծ բակէն կ'անցնէին, անոնց դէմը ելաւ գիտէ՞ք ո՛վ. նոյն ինքն Ֆէլիքս Մէնկա, որ աչուընուն ու բերանը բաց, զարմանքէն ապշած, եղած տեղը գամուած մնաց։

Ռէյնէթ Վէքթորի հե՛տ եւ բարձր ի գլուխ կը մտնէր Ֆորթիէի տունը։

(Շարունակելի)

ԿՕՇԿԱԿԱՐ ՍԱԼԻՃԼՍԵՏԳԸ

Քարաֆեյ, Թրամվայի կայարանին դիմ

Եէնի-Խանին տակ թիւ 44

Սոյն նորահաստատ վաճառատունը թէ՛ պատրաստ եւ թէ՛ չափու վրայ էրեկ մարդու եւ տղոց կօշիկներ կը հայթայթէ Ֆրանսական ամենալաւագոյն ապրանքներէ շինուած, ինչպէս նաեւ կանանց համար խիստ վայելուչ եւ եւրոպական ճաշակով պատրաստուած ամէն տեսակ կօշիկ։ Սոյն վաճառատունը թէ՛ ապրանքներու աղնութեամբ եւ թէ՛ գիներու անհամեմատ ժանութեամբ ամէն վաճառատան հետ մրցելու կարող է։ 10—25

ԱՄԷՆ ԼԵԶՈՒԷ
ՇՐՋԱԲԵԲԱԿԱՆ
ՄԱՀԱՃԱՐ
ՀՐԱՒԻՐԱԳԻՐՔ
ԱՑՅԱՔԱՐՏ
ԳԻՐԴ
ՑԱՆԿԵՐ
ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ
Հաւաքեցուցակ
ՆԱՄԱԿԱԳԼՈՒԽ
ՏՈՄՍԵՐ
ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ՏՊԱՐԱՆ

Տպարանը բաց է ամէն օր մինչեւ գիշերուան ժամ 3, ինչպէս նաեւ կիրակի եւ տօն օրերը.

COMP. RUSSE
DE NAVIGATION
à VAPEUR
ET DE COMMERCE

ԳՈՒՄԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Երկուշաբթի. Թղթատար Օտեսայի համար, ժամը 2ին ը. ե.
Երեքշաբթի. Թղթատար Աղեքսանդրիոյ համար ժամը 5ին ը. ե.
Չորեքշաբթի. Թղթատար Սեւասթոփոլի համար ժամը 10ին ը. ե.
Հինգշաբթի. Թղթատար Սեւ Ծովու նաւահանգիստներու համար, երկու շաբաթը անգամ մը առաւօտեան ժամը 11ին։
Ուրբաթ. Թղթատար Աղեքսանդրիոյ համար, հանդիպելով Սուրիոյ նաւահանգիստները երկուշաբաթը անգամ մը ժամը 4ին ը. ե.

ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՏԱՐԵՑՈՅՑ 1895 ԹՈՒԻՆ

Հրատարակիչ ՆԵՍՆ Կ. ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

Ճոխ եւ շահեկան ծրագրի մը համեմատ, այս ստուար գործ կը պարունակէ, պարզ Օրացոյցէն եւ վիճակագրական տեղեկութիւններէ զատ՝ զանազան դըրուածքներ — թէ՛ հեղինակութիւն եւ թէ՛ թարգմանութիւն — ծանօթ հեղինակներէ, գրական, գիտական, բարոյական, արուեստական, տեղագրական, պատմական եւ այլ նիւթերու վրայ։

Այս ժողովրդական Օրացոյցը արժանի է կարդացուելու, երկու սեռէ եւ ամէն հասակէ անձերէ։ Պատկերազարդ հատոր մըն է, 368 էջէ բաղկացեալ։

Գին զրուշ։

ՏՈՔԹԷՕՐ Ե. ՄԱՍԻՍ

Բերա, Թազսիմ փողոց Թիւ 10

Ամէն տեսակ նէրքին հիւանդութիւն. ներքէ զատ կը դարմանէ մասնաւորապէս եւ խնամով ստամոքսի, ապիճներու, ծրնրնդամիզական գործարաններու եւ գաղտնական հիւանդութիւնները։

Իր տանը մէջ կ'ընդունի ամէն օր կէս օրէ վերջը։ Դշ. օրերը 7էն 10 ձրի աղքատաց։ 24—24

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՏՈՒՆ ԹԷՅԻ

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ ՅԱՄԻՆ 1880

Կ. ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ Յ. ԻՍԱԳՈՒԼԵԱՆ

MARQUE DEPOSÉE

Մասնաճիւղ կը գտնուին Օսմանեան ամեն գլխաւոր քաղաքաց մէջ

Թէյի գործածութեան ընդհանրանալովն, Թէյի ճաշակն եւս նրբացած է, որով Թէյի առեւտուրն վաճառականութենէ աւելի արուեստ մըն է, որ միայն երկարաւոր եւ ճոխ փորձառութեամբ կ'ստացուի։

Մեր տունն, որ արդէն հանրածանօթ էր բազմամեայ ընդարձակ գործառնութեամբք, այս տարի եւս իր մասնաւոր գործակալաց ձեռամբ գնած է բազմազան եւ խիստ մեծաքանակ ընտիր Թէյեր Չինաստանի, Ճավայի, Սէյլանի եւ Հնդկաստանի գլխաւոր արտադրիչներէ եւ արդէն հասած են մեզ, եւ հետզհետէ պիտի տանանք Թէյեր, որք գերընտիր հոտուէտութեամբ ամէն ճաշակի յարմար ըլլալով հանդերձ գներու անհամեմատ ժանութեամբ մեզ մատուցած առաւելութիւնք, մեր տան դէմ մրցումն անկարելի կ'ընեն։

Մեր բազմաթիւ յաճախորդաց պահանջմանց լաւ եւս գոհացում տրուելու համար ընդարձակած ենք մեր մթերանոցն, ուր ամէն տեսակ ընտիր Թէյեր Թէ՛ տուփերու եւ Թէ՛ այլ եւ այլ ժանութեամբ տուփերու մէջ մեծաքանակ միշտ պատրաստ կը գտնուին։

Թէ՛ Կ. Պոլսոյ եւ գաւառաց, եւ Թէ օտար երկրաց մէջ մեր տան ցուցուած խստահութիւնն կը քաջալերէ մեզ առաւել եւս յարիլ մեր սկզբունքին, որ է ուղղամտութիւն թէյերու տեսակի, չափի եւ գնոց մասին։

Մեր Թէյերու առաւելութեանց ապացոյցներէն մին ալ այն է որ, հրապարակին վրայ մեր յատուկ նշանին կեղծերը չափազանց շատցան, որով մենք ալ պարտաւորեցանք փոխել զայն։ Ուստի կեղծերէն զգուշանալու համար կը խնդրենք որ միշտ փնտռէք մեր տան ԾԱՏՈՒԿ ՆՈՐ ՆՇԱՆՆ ու հասցէն, Կ. ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ եւ Յ. ԻՍԱԳՈՒԼԵԱՆ, Ճէլալ պէյ խան Թիւ 10, Պահէշ-Գարու։

«ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՆՈՐ ԳԻՒՏ ՄԸ»

Տր. Ա. Խաչատուրեան կ'աւետէ յարգոյ հասարակութեան թէ Ամերիկեան նորահնար գործիքի որ միջոցաւ ամենասաստիկ ցաւած, եւ անոյշ դատուած ակռաները, մէկ անգամեն վայրկեանապէս կը լեցնէ, ցաւով դիմել, եւ բուժուած վերադառնալու պայմանաւ։

Բացի Կիրակիէ ամէն օր առաւօտէն մինչեւ կէս օր, եւ ի գոհացումն Բերայի պատուարժան յաճախորդաց Երկուշաբթի, Չորեքշաբթի եւ Ուրբաթ օրերը երեկոյէն մինչեւ կէս գիշեր Բերա ի մասնաճիւղը, Թիւ. 396 Մեծ Փողոց, (Եանիի գարեջրատան վրայի յարկը, ճիշտ Զուլուքճեան գոհարավաճառաց դէմն)։

ՏՔՐ. Ս. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ
Թիւ 396, Մեծ փողոց, Բերա
Աւամնաբոյժ-Ամերիկեան
(Հաստատեալ յամին 1852) Թիւ 1 Պահէշ-Գարու, Կ. Պոլիս

SANTAL SALOLÉ LACROIX
ԳԱԲՍԻԻԼՆԵՐԸ
Միզային գործարանի հիւանդութեանց դէմ գործածուող հականեխիչ դեղերուն ամէնէն աղդուն և ամենալաւ իւրացնելին է։
Վաճառատեղին՝ դեղարան Լաղուա, 76, Շաթօ-տօ փողոց. Բարիզ.
Կը ծախուի ամէն դեղավաճառաց քով

THE PATRIOTIC

«ԲԱԴՐԻՍՏԻՔ» ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆՃԻՒՂ

ԸՆԴԴԷՄ ՀԻՐԽՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ

Հիմնուած է Յունվար 1824ին

Դրամագլուխ 1,500,000 անգլ. ոսկի
Ցարեկան եկամուտ աւելի քան 200,000

[illegible] ապահովութիւն։ —Վնասներէ կը վճարուի փութով եւ առատաձեռնաբար։

Ընդհանուր գործակալ ՊԷՅԹԸՐ Ե. ԷՅՈՒԱՐՏՍ
Գալաթիա, Խան Պահէշ-Գարու, Ստամպուլ,
եւ ՄՐՀՐԱՆ ՍԱՐԳԵԱՆ
Դէր գործակալատեղիներ Ստամպուլ,
ՐՈԱ եւ Հաճիթիէ ԻՆՃԵԱՆ
Շեկ Ադրէթ խան, Գալաթիա

ANCRE ԱՆՔՐԸ

ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՑ

ԱՄԵՆԷՆ ՀԻՆԸ, ԱՄԵՆԷՆ ՀԱՄԲԱՒԱՒՈՐԸ
ԵՒ ԱՄԵՆԷՆ ՏԱՐԱԾՈՒԱԾԸ

Երաշխաւորութեան դրամագլուխ 1266 միլիոն ֆրանկ | 1871ին մինչեւ 1893 վճարեալ գումար 180 միլիոն

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

Պէք. կոմս Լուտոն Զիչի, կայս. եւ արք. խորհրդական, Նախագահ
» Բոտոլֆ Հոյոս դեր-Նախագահ.
» Եոզէֆ Հոյոս կայս. եւ արք. խորհրդական
» Քոլման Նաքօ » » » »
» Ա. Թուան Բրոքէշ Ա. Օսթէն
Թէօտոր Բոնցէն
Ժան տը Վէնինկ-Ինկէնհայն.

Կառավարութեան քարտուղար
Պ. ՖԻԼԻՊ ՄԻՒՐՊ. կայս. եւ արք. խորհրդական
Ընդ. գործակալ ԼԻՈՆԷԼ ՊՕՆՏԻ

Տնօրէնութիւն. Բերա, Գալաթիայի Հրապարակ. Սարաֆ օղլուի տունը

Տեղական ընկերութեան. Պ. Ս. ԱՏԼԻԷՐ

BENEDICTINE

ՊԷՆԷՏԻՔԹԻՆ

Ֆէքանի Աբբայարանին

(ՖՐԱՆՍԱ)

ՀԱՄՈՎ, ՀՕՐԱՑՈՒՑԻՉ, ՄԱՐՍՈՂԱԿՆ

Բոլոր ընկեղիներու դարմանը

Ճանաչարարեալ ամենէն գլխաւոր բժիշկներէն

Շիշերուն վրայ գտնուելու է Ընդ. Տնօրէնին ստորագրութիւնը

A. Legrand aîné

ՔԱՈՒՉՈՒԷ ՄՈՒՃԱԿ

(ԼԱՍԹԻՔ)

(ԵՒ ՄԱՆԹՕ ՄՈՒՇԱՄՊԱ)

Հաճարածանօթ ՆՈՐԹԱ ՊՐԻԹԻՇ ԲՐՊԷՐ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Մեր յաճախորդներու փափաքանաց համաձայն, մեր այս տարուան քաուչուք մուճակներն, որոնք իրենց վրայ իբրեւ նշան կէս մը կը կրեն, խիստ ճաշակաւոր, նուրբ եւ հաստատուն շինուած են կուտա բէրֆուլ։

Պոլսոյ հրապարակին վրայ երկար ատենէ ի վեր ճանչցուած է թէ մեր քաուչուք մուճակները կը գերազանցեն քսան տարիէ ի վեր գործածուած բոլոր մուճակները։

Մեր մուճակներուն ներքին կողմը կշիռի մը եւ արտաքին կողմն ալ առիւծի մը պատկերը դրոշմուած է իբրեւ նշան։ Կը վաճառուին Պոլիս եւ գաւառները, բոլոր քաուչուք մուճակ վաճառողներու քով։ Իսկ կեդրոնատեղին է ի Պոլիս, Պահէշ Գարու, Գօճաման Օղլու խան, Ճորճի Կէտրոլի Թիւ 13 մթերանոցը։

Ա. ԱԼԷՄԵԱՆ Գ. ՅՈՎՆԱՆԵԱՆ ԸՆԿ

49-52 Կ. Պոլիս, Թահմիզ Փողոց

Վաճառատուն

ԹԷՅԻ ԵՒ ՇԱՔԱՐԵՂԻՆԱՑ

Չինաստանէն եւ Ճավայէն հասած են եւ հետզհետէ կը հասնին նոր, ստրուտաւ ներքներէն ընտիր ԹԷՅԵՐ, որոնք կը ծախուին մեր 52 Թիւ վաճառատան մէջ։ Իսկ որոշ պայմանագրութեան մը համաձայն, մեր 49 Թիւ վաճառատան մէջ անմրցելի ժանութեամբ կը վաճառուին անգլիական եւ ֆրանսական հազարումէկ տեսակ ընտիր ՇԱՔԱՐԵՂԷՆՆԵՐ, հռչակաւոր Հիւնդլէյ-Բալմէր, Բէք-Ֆրէյն եւ ուրիշ կանաչաւոր գործարաններու Թարմ ՊԻՍՔԻԻՆԵՐ, ֆրանսական գոնեաֆ, շոգոլայ եւ ֆոյայ, նաեւ տեղական լոգում, որ Անգլիոյ մէջ իսկ մեծ համբաւ շահած է։ Ընկերութիւնս մասնաճիւղ մըն ալ ունի, Պահէշ-Գարու, մաքսատան նոր դուռ, Թիւ 14

ԱՅԼ ԱՅԼ ՏԵՍԱԿՆԵՐ

Ամենայն տեսակ գրքեր, գրամեքենայ գրելու մեքենաներ, գրիչներ, գրասեղաններ, գրասենեակի գործարաններ, գրասենեակի գրիչներ, գրասենեակի գրիչներ, գրասենեակի գրիչներ